

สรุปข้อมูลการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ
หน่วยงาน สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อโครงการ	โครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ชื่ออังกฤษ "Royal Cattle Buffalo Bank for Farmers" ชื่อย่อ "ร.ค.ก."
ที่ตั้งโครงการ	ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 32 อำเภอ
พระราชดำริของ	พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
สรุปพระราชดำริ	<p>"...ธนาคารโคและกระบือ ก็คือ การรวบรวมโคและกระบือ โดยมีบัญชี ควบคุม ดูแล รักษา แจกจ่าย ให้ยืม เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตร และเพิ่มปริมาณโคและกระบือ ตามหลักการของธนาคาร ธนาคารโคและ กระบือ เป็นเรื่องใหม่ของโลกที่มีความจำเป็นเกิดขึ้น เพราะปัจจุบันมีความคิดแต่จะใช้เครื่องกลไกเป็น เครื่องทุ่นแรงในกิจการเกษตร แต่เมื่อราคาน้ำมันเชื้อเพลิงแพงขึ้นความก้าวหน้าในการใช้เครื่องกลไก เสียไป จำเป็นต้องหันมาพึ่งแรงงานจากสัตว์ที่เคยใช้อยู่ก่อน เมื่อหันกลับมาก็ปรากฏว่ามีปัญหามาก เพราะชาวนาไม่มีเงินซื้อโคและกระบือมาเลี้ยงเพื่อใช้งาน</p> <p>ธนาคารโคและกระบือ พอดีจะอนุโลมใช้ได้เหมือนกับธนาคารที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน เพราะโดยความหมายทั่วไป ธนาคารก็ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งที่มีค่ามีประโยชน์ การตั้งธนาคารโคและกระบือก็มีไว้ว่าตั้งโรงขึ้นมาเก็บโคหรือกระบือ เพียงแต่มีศูนย์กลางขึ้นมา เช่น อาจจัดให้กรมปศุสัตว์เป็นศูนย์รวมใครจะสมทบธนาคารโคกระบือ ก็ไม่จำเป็นต้องนำโคหรือกระบือไปมอบให้อาจบริจาคในรูปของเงิน..."</p> <p>พระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานแก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ ณ บริเวณโครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๒๓เกี่ยวกับโครงการธนาคารโคและกระบือ ตามพระราชดำริ</p>
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อช่วยให้เกษตรกรที่ยากจนได้มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงาน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประเภทของโครงการ	ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์(โค-กระบือ)ให้แก่เกษตรกร
สรุปลักษณะของโครงการ	<p>รับบริจาคเงิน และสัตว์(โค-กระบือ) จากผู้มีจิตศรัทธา สมทบเข้าโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ กรมปศุสัตว์ และนำไปช่วยเหลือเกษตรกรที่ขอรับบริการที่ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการโครงการฯ ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการดำเนินการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พ.ศ. 2556</p> <p>การให้บริการ</p> <ol style="list-style-type: none">1. การให้ยืมเพื่อการผลิต การให้เกษตรกรผู้ยากจนยืมแม่โคหรือแม่กระบือของ ธคก. โดยมีเงื่อนไขว่าเมื่อลูกโคหรือ ลูกกระบือตัวแรก อายุครบ 18 เดือน ให้ส่งลูกโคหรือลูกกระบือนั้นคืน ธคก. ส่วนลูกโคหรือลูกกระบือตัวต่อไปเป็นของเกษตรกรและเมื่อยืมแม่โคหรือแม่ กระบือครบ 5 ปี ให้ยกแม่โคหรือแม่กระบือดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรผู้ยืม แต่หากเกษตรกรผู้ยืม ยืมแม่โคหรือแม่กระบือไป 3 ปีแล้ว ไม่มีลูกโคหรือลูกกระบือตัวแรกคืน ธคก. ธคก.จะนำแม่โคหรือแม่กระบือดังกล่าวคืน เพื่อไปให้บริการแก่เกษตรกรรายอื่นยืมต่อไป(เว้นแต่จะตรวจพบว่าแม่โคหรือแม่ กระบือมีปัญหาทางระบบสืบพันธุ์ ธคก.จะเปลี่ยนแม่โคหรือแม่กระบือให้)2. การให้เช่าซื้อ กรณีที่เกษตรกรต้องการเป็นเจ้าของโค-กระบือของ ธคก. จะพิจารณาให้เช่าซื้อโคหรือกระบือของ ธคก. โดยเกษตรกรจะต้องชำระเงินให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลา ดังนี้ - โคเนื้อหรือกระบือ ให้ชำระค่าเช่าซื้อภายในระยะเวลา 3 ปี กำหนดการผ่อนชำระในปีที่ 1 ร้อยละ 40 ของราคาโค-กระบือ ปีที่ 2 ร้อยละ 30 ของราคาโค-กระบือ และราคาที่เหลือชำระให้เสร็จสิ้น ในปีที่ 3 โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย - สำหรับแม่โคนม จะพิจารณาให้เช่าซื้อ โดยให้ชำระค่าเงินให้เสร็จสิ้นภายใน 5 ปี กำหนดผ่อนชำระเงินร้อยละ 20 ของราคาโคนมในแต่ละปีโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย3. การให้ยืมพ่อพันธุ์โค-กระบือ ในหมู่บ้านที่มีแม่พันธุ์โค-กระบือ ของ ธคก. ไม่ต่ำกว่า 50 ตัว เพื่อให้บริการพ่อพันธุ์แก่แม่โค-กระบือ ของ ธคก. ภายในหมู่บ้านนั้นๆ4. การให้เช่าเพื่อใช้แรงงาน กรณีที่เกษตรกรไม่มีโค-กระบือ ไว้ใช้งานของตนเอง แต่ไม่ต้องการซื้อสามารถเช่าโค-กระบือ เพื่อใช้แรงงาน โดยเสียค่าเช่าโค-กระบือตัวละ 300 บาทต่อปี5. การให้บริการอื่นๆ ที่นอกเหนือจาก ข้อ 1-4 ซึ่งต้องได้รับการพิจารณาจากปศุสัตว์จังหวัดและได้รับอนุมัติจาก ธคก. เพื่อให้บริการเป็นกรณีพิเศษเป็นกรณีไป

ปีงบประมาณเริ่มดำเนินการ	ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2535 (ข้อมูลที่จัดเก็บได้)
งบประมาณที่ได้รับในปีเริ่มต้นและแหล่งที่มาของงบประมาณในปีที่เริ่มต้น	ปี 2535 จำนวน 4 ราย โค 4 ตัว มูลค่า 32,000 บาท ในพื้นที่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
งบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีแยกเป็นรายปีตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันและแหล่งที่มาของงบประมาณ	ได้รับการบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาผ่านกรมปศุสัตว์ รับบริจาคในพื้นที่ และการส่งคืนลูกโค-กระบือตัวแรก ของโครงการฯในพื้นที่ ช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ให้ยืมเพื่อการผลิต ดังนี้ ปี 2535 -2543 จำนวน 294 ราย โค-กระบือ 294 ตัว มูลค่า 1,845,300 บาท ปี 2544 จำนวน 125 ราย โค-กระบือ 125 ตัว มูลค่า 1,263,000 บาท ปี 2545 จำนวน 91 ราย โค-กระบือ 91 ตัว มูลค่า 1,082,000 บาท ปี 2546 จำนวน 58 ราย โค-กระบือ 58 ตัว มูลค่า 395,000 บาท ปี 2547 จำนวน 114 ราย โค-กระบือ 114 ตัว มูลค่า 957,000 บาท ปี 2548 จำนวน 49 ราย โค-กระบือ 49 ตัว มูลค่า 479,000 บาท ปี 2549 จำนวน 33 ราย โค-กระบือ 33 ตัว มูลค่า 260,500 บาท ปี 2550 จำนวน 153 ราย โค-กระบือ 153 ตัว มูลค่า 1,710,000 บาท ปี 2551 จำนวน 167 ราย โค-กระบือ 167 ตัว มูลค่า 1,428,500 บาท ปี 2552 จำนวน 114 ราย โค-กระบือ 114 ตัว มูลค่า 972,500 บาท ปี 2553 จำนวน 362 ราย โค-กระบือ 362 ตัว มูลค่า 3,100,200 บาท ปี 2554 จำนวน 1,473 ราย โค-กระบือ 1,473 ตัว มูลค่า 16,350,000 บาท ปี 2555 จำนวน 1,596 ราย โค-กระบือ 1,596 ตัว มูลค่า 24,355,500 บาท ปี 2556 จำนวน 897 ราย โค-กระบือ 897 ตัว มูลค่า 19,112,200 บาท ปี 2557 จำนวน 1,061 ราย โค-กระบือ 1,061 ตัว มูลค่า 27,060,500 บาท ปี 2558 จำนวน 1,208 ราย โค-กระบือ 1,208 ตัว มูลค่า 33,202,000 บาท ปี 2559 จำนวน 3,085 ราย โค-กระบือ 3,085 ตัว มูลค่า 84,999,000 บาท ปี 2560 จำนวน 2,611 ราย โค-กระบือ 2,611 ตัว มูลค่า 78,470,000 บาท ปี 2561 จำนวน 3,062 ราย โค-กระบือ 3,062 ตัว มูลค่า 85,556,000 บาท ปี 2562 จำนวน 3,055 ราย โค-กระบือ 3,055 ตัว มูลค่า 83,322,600 บาท ปี 2563 จำนวน 2,312 ราย โค-กระบือ 2,312 ตัว มูลค่า 65,546,950 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2564)

<p>ผลการดำเนินงานตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ 5 ม.ค.64)</p>	<p>1.ช่วยเหลือโดยสนับสนุนพันธุ์สัตว์ โค-กระบือให้กับเกษตรกรยืมเพื่อการผลิตตามโครงการฯ จำนวน 21,920 ราย โค 13,517 ตัว กระบือ 8,403 ตัว มูลค่ารวม 531,467,750 บาท ปัจจุบันคงเหลืออยู่ระหว่างสัญญา จำนวน 12,409 ราย โค 6,666 ตัว กระบือ 5,743 ตัว</p> <p>2.ลูกเกิดโค-กระบือตัวที่ 1 จำนวน 11,088 ตัว (โค 7,751 ตัว กระบือ 3,337 ตัว) ปัจจุบันคงเหลือ 1,413 ตัว(โค 747 ตัว กระบือ 666 ตัว)</p> <p>3.มอบกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือและลูกตัวที่ 2,3,4 ให้กับเกษตรกร 8,641 ราย โค-กระบือ 12,993 ตัว มูลค่ารวม 292,576,700 บาท (แม่โค-กระบือ 8,641 ตัว ลูกตัวที่ 2,3,4 จำนวน 4,352 ตัว)</p>
<p>ปัญหาและอุปสรรค</p>	<p>1.โค-กระบือส่วนใหญ่ ที่ได้รับเป็นสัตว์ที่ได้รับจากการไล่ชีวิตจากโรงฆ่าสัตว์ สัตว์มีสุขภาพไม่สมบูรณ์และซูบผอม ต้องได้รับการบำรุงและดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์ จึงจะสามารถเป็นแม่พันธุ์ที่ให้ลูกได้</p> <p>2.เกษตรกรผู้รับสัตว์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยหรือมีฐานะยากจน ขาดความรู้ในการดูแลเลี้ยงดูโค-กระบือ และมีทุนน้อยในการปรับปรุงหรือพัฒนาการเลี้ยงโค-กระบือ เช่น การดูแลสุขภาพสัตว์, การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ ,การให้อาหารสัตว์ ,การทำแปลงหญ้า</p> <p>3.เกษตรกรปฏิบัติผิดเงื่อนไขของสัญญาที่ทำไว้กับโครงการฯ เนื่องจากราคาโค-กระบือมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เป็นเหตุจูงใจทำให้เกษตรกรขายสัตว์ก่อนได้รับมอบกรรมสิทธิ์ ทำให้โครงการฯไม่สามารถขยายผลให้รายอื่นต่อไปได้</p> <p>4.งบประมาณในการดำเนินงานและติดตามงานในพื้นที่มีน้อยมาก ต้องอาศัยการทำงานร่วมกับกิจกรรมอื่นในการเข้าไปดำเนินงาน เช่น การติดตามลูกสัตว์เกิดในพื้นที่ ,การติดตามตรวจสอบทะเบียนสัตว์</p>
<p>แนวทางแก้ไข</p>	<p>1.สนับสนุนอาหารเสริมแร่ธาตุและเวชภัณฑ์ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือของโครงการฯ</p> <p>2.อบรมให้ความรู้การเลี้ยงโค-กระบือกับเกษตรกรสมาชิกโครงการ พร้อมกับสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืชอาหารสัตว์ ,การผสมเทียมสัตว์</p> <p>3.ชี้แจงการปฏิบัติตามระเบียบของโครงการฯให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้ทราบ</p> <p>4.สนับสนุนงบประมาณค่าติดตามงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน</p>

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ
ในการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ
จังหวัดนครราชสีมา

ได้รับรางวัล

- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่น ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2555 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2556
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่น ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2557 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2558
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่น ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2558 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2559
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่น ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2560 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2561
- หน่วยงานที่มีผลงานดีเด่น กิจกรรมด้านการส่งเสริมโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ระดับประเทศ ประจำปี 2562
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่น ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2562 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2563
- หน่วยงานที่มีผลการปฏิบัติงาน ธคก.ดีเด่น เนื่องในโอกาสครบรอบ 4 ทศวรรษ ธคก. เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563

ผู้ประสานงานโครงการ : นายวินัย วงษ์ด่านเจริญ ตำแหน่ง ปศุสัตว์อำเภอพิมาย(เจ้าพนักงานสัตวบาลอาวุโส)

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

โทร 0-4425-1822 , 0-4425-9084

หัวหน้าหน่วยงาน : นายพศวีร์ สมใจ ตำแหน่ง ปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา โทร 0-4425-1822 , 0-4425-9084